

Hærens Flyvertropper - I felten, Del 1

Indledning

Nærværende artikel omhandler en flyverafdelings organisation og virksomhed under feltforhold.

En flyverafdeling

En flyverafdeling består af en afdelingsstab og et vekslende antal eskadriller, som enten kan være jagereskadriller eller rekognosceringseskadriller. Herudover indgår en fotosektion og et antal radiosektioner.

En afdelingsstab består (ved efterårsmanøvren i 1935) af: 1 chef, 1 adjutant, 1 skriver, 2 motorordnanser, 1 kører samt et radiodetachment på 4-5 mand. Det rullende materiel omfatter: 1 personvogn, 2 motorcykler (med bagsæde) samt 1 radiovogn.

En *eskadrille* består af en flyvende og en rullende echelon. Den *flyvende echelon* omfatter af personel: 1 flyver pr. maskine, samt ved rekognosceringsmaskiner tillige en observatør pr. maskine. Flyvere og observatører er befalingsmænd af forskellige grader. En jagereskadrille består af 12-15 flyvemaskiner, mens en rekognosceringseskadrille har 8-12 flyvemaskiner. (Antallet af flyvemaskiner stammer fra Kilde 1 og angiver således den teoretiske organisation ca. 1936.)

En *rullende echelon* omfatter af personel: 6-8 befalingsmænd af forskellige grader, 1 maskinofficiant; 15-20 reservehåndværkere I (ligestillet med sergenter) eller II (ligestillet med korporaler) samt cirka 80 menige til hjælp for håndværkerne, føring af motorkøretøjerne og deltagelse i nærforsvaret af flyvepladser. Den rullende echelon består af cirka 30 motorkøretøjer [1](#)), hvorpå medføres personel, reservedele, brændstof, ammunition, værktøj, teltmateriel, bagage, forplejning mv. Bevæbningen omfatter: 6 rekylgeværer i luftværnsstativ, Gevær 1889 og Pistol 1910/21.

En *radiosektion* består af 1 befalingsmand og 5 menige. Sektionen råder over en radiovogn med materiel til oprettelse af 1 sender- og 2 modtagerstationer.

En *fotosektion* består af 6-8 befalingsmænd og ca. 25 menige. Sektionen råder over et rullende feltatelier og 3-4 motorkøretøjer.

For oplysninger om personellet's personlige udrustning, se *Hærens Flyvertropper - Ballonparken*.

Afdelingsstaben

Afdelingschefen og hans nærmeste hjælpere er fysisk placeret sammen med troppeførerens (divisionschefens) stab, andre afdelingsstabe og forbindelseskommandoer.

På grundlag af divisionschefens ordrer og direktiver får flyverne deres ordrer. Afdelingschefen udstykker de forskellige opgaver til eskadrillerne - det være sig rekognoscering af fjendes terræn, bombardement af fjendtlige styrker, observation af eget artilleris skydninger, fotografering eller mange andre opgaver.

Adjudanten har ansvaret for, at eskadrillerne får deres opgaver tilsendt, idet han benytter sig af de mulige meddelelsesmidler, såsom telefon, radio, motorordnanser og meldingsfiskning.

Foruden de egentlige opgaver, skal eskadrillerne også have situationsrapporter, således at de kan følge begivenhedernes gang og dermed lettere løse deres opgaver. Disse meldinger må kun formidles pr. radio, såfremt de er kodede.

Radiosektionen

Afdelingsstabens radiosektion (radiodetachment) varetager kommunikationen mellem afdelingschefen og eskadrillerne. Radiosektionen placeres i nærheden af stabskvarteret; i eksemplet i Kilde 2 er der tale om en gård,

cirka 1 km fra stabskvarteret. Placeringen skal tillige tilgodese muligheder for meldingsfiskning og meldingsnedkastning.

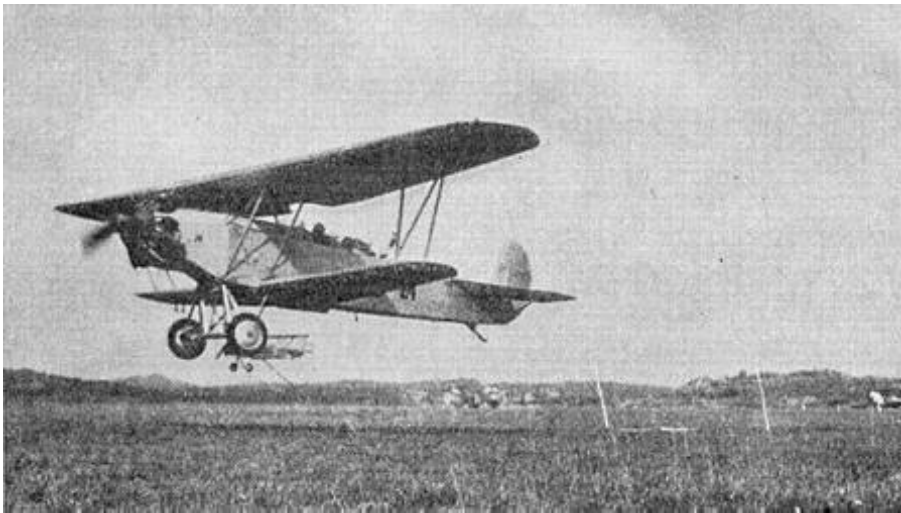
Et billede af en radiovogn, radioen mv. savnes desværre, så indtil videre må de eksempler, der er vist i Udklipsark - "Danmarks Hær og Flaade" - Hærens Flyvetropper mv. gøre det ud for billedmateriale.

Med hensyn til materiellet, så omtaler Kilde 2, at en lille benzinmotor tækker generatoren, som leverer strøm til radioen.

Meldingsfiskning

Skal der gives ordrer til flyvemaskiner, som ikke er udrustet med radio, bruges meldingsfiskning. Til dette formål opstilles to tynde stænger, hvorpå der hænger en snor. Til snoren er der fastgjort et hylster, hvori den skrevne ordre lægges. Herefter signaleres til flyvemaskinen, at meldingsfiskning ønskes.

Når flyvemaskinen skal fiske meldingen, flyver den i lav højde lige hen over den ophængte snor, og observatøren i maskinen sænker en stang med en krog ned, og griber snoren.

Meldingsfiskning. Fra Kilde 3.

To lyse stænger anes på jorden, umiddelbart til højre for den forreste maskine.

Flyvemaskinerne er R-maskiner. Den forreste maskine er, så vidt jeg kan ane nummeret, muligvis R 24.

Kilde 2 omtaler et eksempel på en meldingsfiskning, som foregik under efterårsmanøveren i 1935. Signalet fra jorden til flyvemaskinen var tre hvide håndklæder udlagt på jorden ved siden af stængerne!

At det tydeligvis ikke var nogen helt let opgave at fange en relativt tynd snor fra en flyvemaskine fremgår af, at det først lykkedes efter tre forsøg.

Meldingsnedkastning

Den var også muligt for flyvemaskiner uden radio, eller med meldinger som ikke måtte overhøres af eventuel fjendtlig signalopklaring, at kommunikere med styrkerne på jorden. Hertil anvendes meldingsnedkastning. Proceduren er her, at man fra radiosektionens side udlægger en hvid *kendingsflage* (et stort hvidt stykke lærred, påtrykt bestemte sorte figurer) på jorden, når en venligtsindet flyvemaskine overflyver positionen.

Jeg kender ikke udseendet af Flyvertroppernes kendingsflage, men Kilde 1 viser en række andre eksempler. Det her viste eksempel er Gardehusarregimentets kendingsflage. Lærredsstykket var 4 m x 2 m. Kendingsflagen blev udlagt med overkanten i fjendens retning.

De meldinger, som nedkastes, bliver straks - ved hjælp af en motorordonnans - bragt

til afdelingsstaben.

Fotosektionen

Kilde 2 omtaler den årlige kantonnementsøvelse som prøven på fotosektionens evne til at virke under feltforhold.

Sektionens fysiske placering var typisk en større gård, hvor der var let adgang til lys og vand, og med let adgang til nærmeste flyveplads.

Cirka 1 time efter, at plader og/eller film er afleveret til fotosektionen, er enkeltkopier klar til tydning.

Skal billederne efterfølgende mangfoldiggøres, kan sektionen fremstille 500 kopier pr. time.

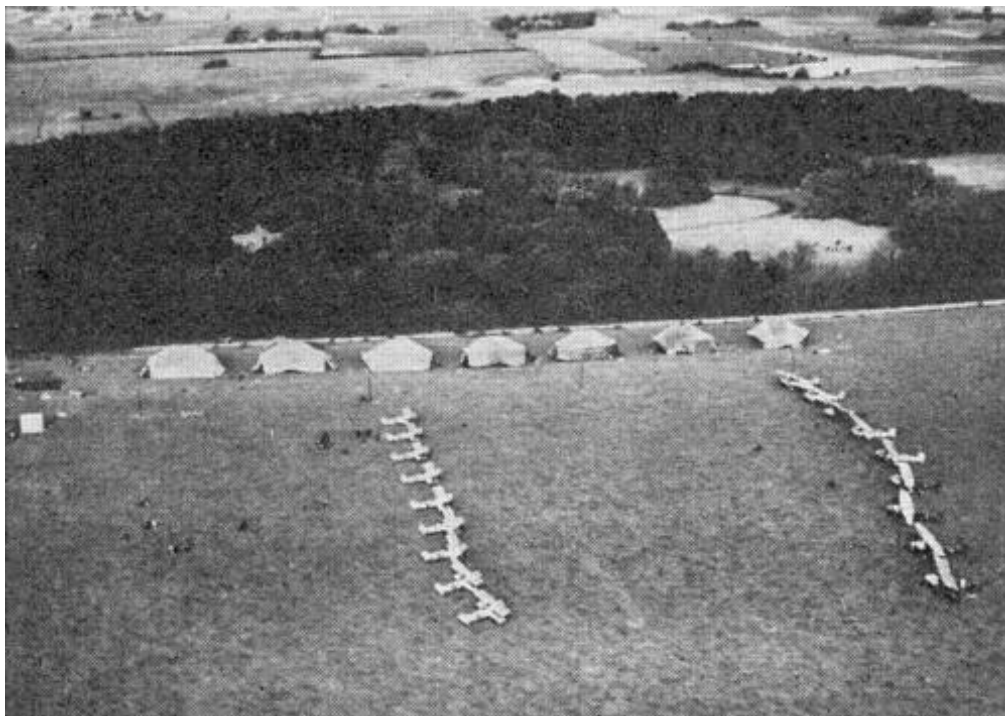
Det rullende feltatelier var en 4-tons påhængsvogn af tjekkoslovakisk konstruktion. Feltatelieret på billedet, der stammer fra Kilde 2, bærer påskriften *Flyverkorpsset, Fotovogn Nr. 1*. (Hærens Flyvertropper blev før 1. november 1932 benævnt *Flyverkorpsset*.)

Feltflyvepladser

Kilde 1 anfører følgende krav til en *fremskudt flyveplads* - en jævn, fast og flad græsbund. Pladsen skal være så stor, at der ved alle vindretninger er mulighed for 300-400 m afløb, efter at flyvemaskinernes hjul har taget jorden. Skal pladsen anvendes til flyvning om natten er kravet 600-800 m.

Et nærliggende skovstykke, landsbyer eller lignende skal også gerne være til stede, så flyvemaskinerne kan underbringes i skjul. Ligeledes skal der være gode vejforbindelser til pladsen samt en sikker telefonforbindelse til den myndighed, som flyverenheden er underlagt. Pladsen må ikke ligge tættere på fjendtligt område end cirka 15 km.

Er afstanden til den overordnede myndighed stor, kan *fremskudte landingspladser*, som kun anvendes en enkelt dag, benyttes.

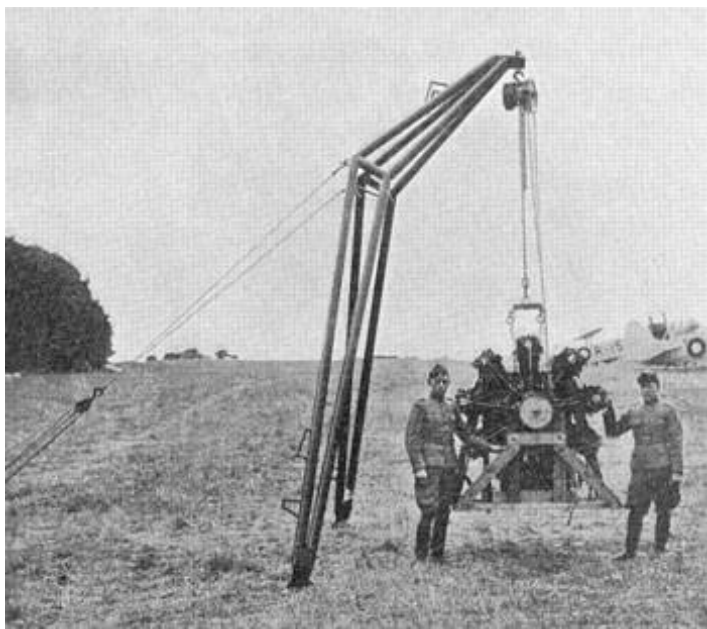

Billedet, der stammer fra Kilde 2, viser en feltmæssig flyveplads, ved Ussinggård, fra efterårsmanøvren 1930.

Heldigvis - for beskueren - er den sløring, som Kilde 1 fremhæver som meget vigtig, ikke anvendt. Herved fås et indtryk af, hvorledes pladsen er indrettet.

Indretning af en flyveplads, som har mangler fra naturens hånd, kræver tildeling af en større arbejdsstyrke til rydning, opfyldning, planering, sløringsarbejder mv.

Er der fare for overfald fra fjendtlige letbevægelige styrker, må en fodfolksstyrke, helst en maskingeværenhed, afgives som bedækning for pladsen.

Den rullende echelon kan først afslutte sin indretning af pladsen 10-12 timer efter indrykning, selv om der ikke skal foretages rydnings- eller planeringsarbejder. Tilsvarende kan først brydes op 6-8 timer efter, at ordren om flytning er givet.

Billedet, der stammer fra Kilde 3, viser en *feltkran*. Flyet i baggrunden er R-maskine - R-15.

Kilder

1. *Huskebog til brug i felten, ved øvelser og krigsspil* af oberstløjtnant H.H. Jørgensen, N. Olaf Møllers Forlag, København 1936.
2. *25 Aars Flyvning ved Hæren - Flyverhistorie og Flyverhistorier* af C. Førslev, Levin & Munksgaard - Ejnar Munksgaard, København 1937. Specielt løjtnant H.H. Nielsens kapitel om fototjenesten og kaptajn Viufs kapitel om "Sydpartiets flyverafdeling" under efterårsmanøvren i 1935 er anvendt.
3. *Forsvarsbogen* af oberst T. Andersen, Gyldendal, København 1941.
4. *Lærebog for Hærens menige, 1. Del, Midlertidig Udgave, Fælles for alle våben, korps og afdelinger*, København 1946.

Efterskrift - Om luftfotografier

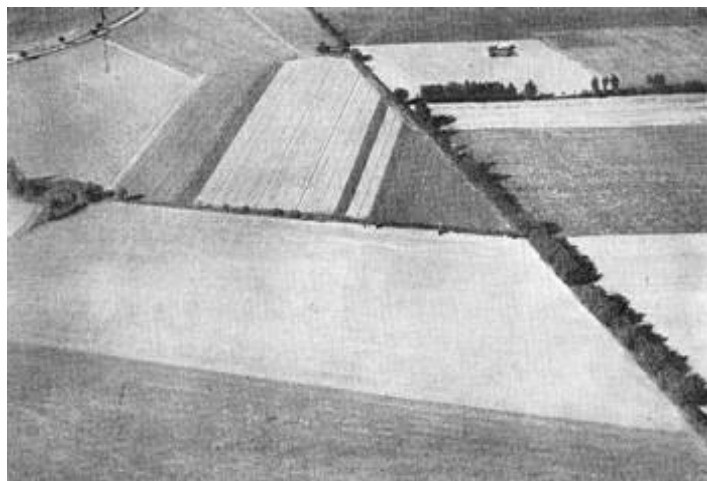
Luftfotografier bruges som supplement til visuel observation - fra luften eller landjorden - og er således med til at danne en del af efterretningsbilledet. Luftfotografiet kan blandt andet bruges til at be- eller afkræfte forskellige efterretninger. Fotografering af egne stillinger anvendes også, eksempelvis for at kontrollere sløring mv.

Ved taktisk anvendelse af luftfotografier ligger den største værdi i billedets aktualitet. I et givet moment så terrænet netop sådan ud, ligesom de i billedet viste tropper havde den viste fordeling.

Luftfotografier er enten lodrette optagelser eller skråoptagelser.

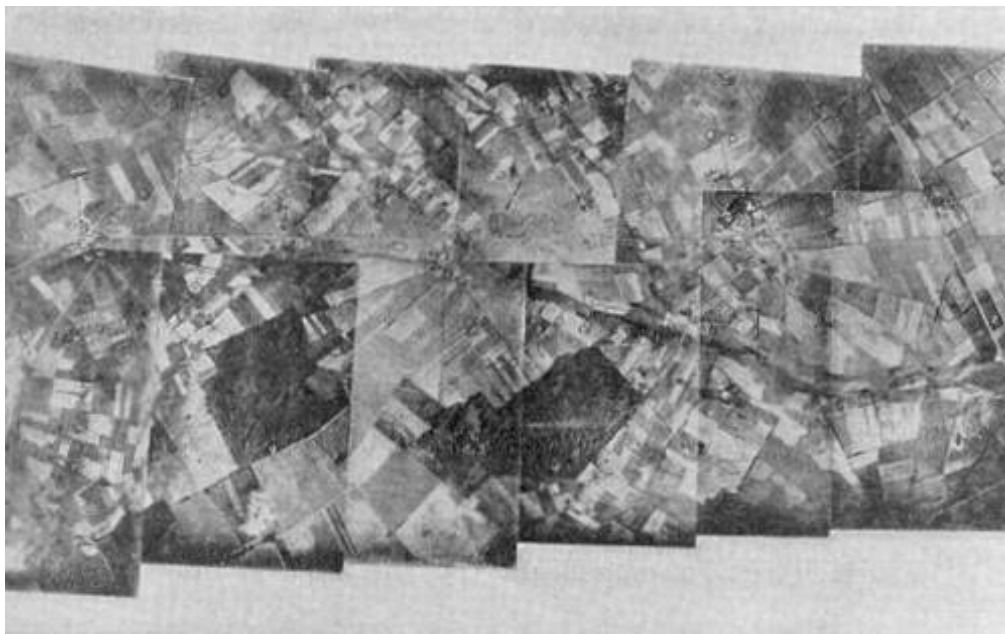
Lodret optagelse.
Fra Kilde 2

Skråoptagelse.
Fra Kilde 2

Lodrette billeder tages fra forskellig højde alt efter den skyhøjde, der er, det apparat, man vil anvende, eller den målestok, man ønsker. Skråoptagelser anvendes ofte til at vise detaljer i et givet terræn.

Fotosektionen anfører som regel oplysninger om det omtrentlige målestoksforhold eller flyvehøjde og brændvidde, inden billederne udleveres til brugerne.

Afhængig af formålet kan flere luftfotografier sammensættes til et kort. Sådanne kort kaldes fotokort eller mosaikkort. Billedet er fra Kilde 3.

I tillæg til de strengt militære formål udgør luftfotografiet blandt andet også et væsentligt element i udarbejdelsen af topografiske kort. Fotografering fra luften er næsten en "kunst" i sig selv, for slet ikke at tale om selve fototydingen.

Efterskriften er således blot tænkt som en lille introduktion til emnet og dermed arbejdet i Fotosektionen.

Allierede luftfotografier fra Anden Verdenskrig

Som et apropos til omtalen af luftfotografier vil jeg anbefale et besøg på hjemmesiden [The Aerial Reconnaissance Archives](#), som i 2004 har introduceret adgang til i første omgang 5,5 mio. allierede luftfotografier.

Siden blev nærmest kvalt i succes og brød straks sammen på grund af for mange hits. Der arbejdes nu på at optimere adgangsforholdene, og p.t. er der således kun et begrænset billedudvalg.

Per Finsted

Som supplement til artiklen findes der en redegørelse for de feltflyvepladser, som Hærens Flyvetropper havde udset til brug ved en mobilisering.

Noter:

1) Det rullende materiel omfatter blandt andet: 2 køkkenvogne (I og II), 1 bagagevogn og 1 lægevogn. Oplysningen stammer fra *Feltudrustning for Enkeltmand*, Krigsministeriet, København 1936, med rettelsesblade frem til august 1941. Heraf fremgår ligeledes, at vognene tillige var beregnet for eskadrillens stab og fotosektion. Yderligere fremgår, at flyverafdelingens stab var tildelt en bagagevogn. Alle køretøjer er lette lastvogne.